

C-641/19. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2019. augusztus 30.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Amtsgericht Hamburg (Németország)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2019. augusztus 23.

Felperes:

EU

Alperes:

PE Digital GmbH

Az alapeljárás tárgya

Online társkeresési szolgáltatásra vonatkozó szerződés – 2011/83 irányelv – A 14. cikk (3) bekezdése és a 2. cikk 11. pontja – A fogyasztó kötelezettségei elállás esetén – Több, eltérő gyorsasággal nyújtott részszolgáltatásból álló átfogó szolgáltatás – A szerződésben meghatározott szolgáltatások összességéhez arányosan viszonyuló, a fogyasztó elállási joga gyakorlásának a kereskedővel való közlése időpontjáig arányosan teljesített szolgáltatásért járó összeg – Kiszámítás – Részszolgáltatás, amelyet ugyan folyamatosan nyújtanak, amely azonban a szerződés időtartamának kezdetekor a fogyasztó számára magasabb vagy alacsonyabb értéket képvisel – 2019/770 irányelv – A 2. cikk 1. pontja – Elsősorban a 2019/770 irányelv 2. cikke 2. pontjának értelmében vett „digitális szolgáltatásként” nyújtott átfogó szolgáltatás keretében részszolgáltatásként rendelkezésre bocsátott adatok – A 2011/83 irányelv 14. cikke (3) bekezdésének harmadik mondata értelmében vett „túlzottan magas teljes ár” fogalma

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

Az uniós jog értelmezése, az EUMSZ 267. cikk első bekezdésének b) pontja és harmadik bekezdése

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 1) Úgy kell-e értelmezni a 2011. október 25-i 2011/83/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv 14. cikkének (3) bekezdését a 2011/83 irányelv (50) preambulumbekzdésére tekintettel, hogy olyan szerződés esetén, amelynek a tartalma alapján nem egységes szolgáltatást, hanem több részzolgáltatásból álló átfogó szolgáltatást kell nyújtani, a fogyasztó által fizetendő, „a szerződésben meghatározott szolgáltatások összességéhez arányosan viszonyuló, az elállási joga gyakorlásának a kereskedővel való közlése időpontjáig arányosan teljesített szolgáltatásért járó összeget” pusztán időarányosan kell kiszámítani, ha a fogyasztó az átfogó szolgáltatásért ugyan időarányosan fizet, a részzolgáltatásokat azonban eltérő gyorsasággal nyújtják?
- 2) Úgy kell-e értelmezni a 2011/83 irányelv 14. cikkének (3) bekezdését, hogy a fogyasztó által fizetendő, „a szerződésben meghatározott szolgáltatások összességéhez arányosan viszonyuló, az elállási joga gyakorlásának a kereskedővel való közlése időpontjáig arányosan teljesített szolgáltatásért járó összeget” akkor is pusztán időarányosan kell kiszámítani, ha az egyik (rész)szolgáltatást ugyan folyamatosan nyújtják, az azonban a szerződés időtartamának elején magasabb vagy alacsonyabb értékkel bír a fogyasztó számára?
- 3) Úgy kell-e értelmezni a 2011/83 irányelv 2. cikkének 11. pontját és a 2019. május 20-i (EU) 2019/770 európai parlamenti és tanácsi irányelv 2. cikkének 1. pontját, hogy azok az adatok is a 2011/83 irányelv 2. cikke 11. pontjának és a 2019/770 irányelv 2. cikkének 1. pontja értelmében vett „digitális tartalomnak” minősülhetnek, amelyeket egy elsősorban a 2019/770 irányelv 2. cikkének 2. pontja értelmében vett „digitális szolgáltatásként” nyújtott átfogó szolgáltatás keretében részzolgáltatásként bocsátanak rendelkezésre, azzal a következménnyel, hogy a kereskedő az elállási jogot a részzolgáltatás tekintetében a 2011/83 irányelv 16. cikkének m) pontja alapján megszüntethetné, amennyiben azonban a kereskedőnek ez nem sikerülne, a fogyasztó a szerződés egészétől elállhatna, és a 2011/83 irányelv 14. cikke (4) bekezdése b) pontjának ii. alpontja miatt e részzolgáltatásért nem kellene kompenzációt fizetnie?
- 4) Úgy kell-e értelmezni a 2011/83 irányelv 14. cikkének (3) bekezdését a 2011/83 irányelv (50) preambulumbekzdésére tekintettel, hogy a valamely szolgáltatásért szerződésben megállapított teljes ár a 2011/83 irányelv 14. cikke (3) bekezdésének harmadik mondata értelmében akkor „túlzottan magas”, ha jelentősen magasabb, mint az ugyanazon kereskedő által

tartalmilag azonos szolgáltatásért, azonos időtartamra és egyebekben is azonos keretfeltételek mellett megállapított, más fogyasztóval való megállapodás szerinti teljes ár?

A hivatkozott uniós jogi rendelkezések

A fogyasztók jogairól, a 93/13/EGK tanácsi irányelv és az 1999/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 85/577/EGK tanácsi irányelv és a 97/7/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2011. október 25-i 2011/83/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2011. L 304., 64. o.), különösen annak 2. cikke, 9. cikkének (1) bekezdése, 14. cikkének (3) bekezdése és (4) bekezdése b) pontjának ii. alpontja, valamint 16. cikkének m) pontja

A digitális tartalom szolgáltatására és digitális szolgáltatások nyújtásra irányuló szerződések egyes vonatkozásairól szóló, 2019. május 20-i (EU) 2019/770 európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2019. L 136., 1. o.), különösen 2. cikkének 1. és 2. pontja

A hivatkozott nemzeti rendelkezések

A legutóbb a 2019. június 21-i törvény (BGBl. I, 846. o.) 5. cikkének (26) bekezdésével módosított Zivilprozessordnung (polgári perrendtartás, a továbbiakban: ZPO) 2005. december 5-én kihirdetett szövege (BGBl. I, 3202. o.; 2006. I, 431. o.; 2007. I, 1781. o.), különösen a 287. §-a és 511. §-ának (1) bekezdése

A legutóbb a 2019. január 31-i törvény (BGBl. I, 54. o.) 7. cikkével módosított Bürgerliches Gesetzbuch (polgári törvénykönyv, a továbbiakban: BGB) 2002. január 2-án kihirdetett szövege (BGBl. I, 42. o., 2909; 2003. I, 738. o.), különösen a 158. §-ának (1) bekezdése, 312f. §-ának (3) bekezdése, 312g. §-ának (1) bekezdése, 355. §-ának (1) bekezdése, 356. §-ának (5) bekezdése, valamint 357. §-ának (1), (8) és (9) bekezdése

A legutóbb a 2018. december 18-i törvény (BGBl. I, 2648. o.) 2. cikkével módosított Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch (a polgári törvénykönyv bevezetéséről szóló törvény, a továbbiakban: EGBGB) 1994. szeptember 21-én kihirdetett szövege (BGBl. I, 2494. o.; 1997. I, 1061. o.), különösen a 246a. cikke 1. §-a (2) bekezdése első mondatának 1. és 3. pontja

A tényállás és az eljárás rövid bemutatása

- 1 A felek között vitatott, hogy fennáll-e – és milyen mértékben – az alperes kompenzáció fizetése iránti követelése azt követően, hogy a felperes elállt egy online társkeresési szolgáltatásra vonatkozó szerződéstől.

- 2 Az alperes üzemelteti a világszerte működő „Parship” online társkereső szolgáltatást a „www.parship.de” domain alatt. Felhasználóinak két típusú tagságot kínál: az ingyenes alaptagságot, amely nagymértékben korlátozott lehetőséget biztosít a más felhasználókkal való kapcsolatfelvételre, és a díjköteles prémium tagságot 6, 12 vagy 24 hónapra. A prémium tagság lehetővé teszi a felhasználók számára, hogy tagságuk tartama alatt a felületen keresztül bármely más prémium taggal – Németországban több mint 186 000 prémium taggal – kapcsolatot vegyenek fel, és ennek keretében üzeneteket és képeket cseréljenek.
- 3 A prémium tagsághoz tartozik továbbá az úgynevezett kapcsolatfelvételi garancia, amellyel a felhasználó részére a más felhasználókkal való bizonyos számú kapcsolatfelvétel megtörténtét garantálják, például 12 hónapos időtartam esetén hét kapcsolatfelvétel megtörténtét. E tekintetben kapcsolatfelvételnek minősül az érintett felhasználó által küldött üzenetre kapott, a felhasználó által elolvasott szabad szöveges válasz, valamint a felhasználó által kapott üzenet, amelyet követően a másik felhasználóval legalább két szabad szöveges üzenetet váltott és olvasott el.
- 4 A felhasználók a szerződés első hetében átlagosan 31,3 üzenetet, a szerződés 2. hetében 8,9 üzenetet, a szerződés 3. hetében 6,1 üzenetet, a szerződés 4. hetében 5,1 üzenetet, és a szerződés 5. hetétől tartósan ötnél kevesebb üzenetet küldenek és kapnak.
- 5 Minden fogyasztó számára, aki a tagságot választja, közvetlenül a bejelentkezést követően – egy körülbelül háromperces, a kapcsolat szempontjából releváns tulajdonságokra, szokásokra és érdeklődési területekre vonatkozó személyiségteszt alapján – automatikusan az ugyanazon szövetségi tartományból származó partnerjavaslatokat tartalmazó listát állítanak össze. 12 hónapos prémium tagság esetén a javaslatok e listája már a szerződés tartama alatt tett összes partnerjavaslat közel felét teszi ki. A személyiségteszthez használt algoritmust diplomás pszichológus irányításával készítették és fejlesztették ki. A prémium tagok a számítógép által generált teszteredményt egy 50 oldalas „személyiségre vonatkozó szakvélemény” formájában kapják meg, az alaptagsággal rendelkezők pedig díjfizetés ellenében részszolgáltatásként megvásárolhatják. 2018. november 4-én a felperes 12 hónapra szóló prémium tagságról szóló szerződést kötött az alperessel, 523,95 euró teljes ár ellenében. Ez az ár több mint kétszer olyan magas volt, mint az alperes által bizonyos más felhasználói számára ugyanazon szerződéses évben ugyanezen szerződéses időtartamra felszámított ár. Az alperes az EGBGB 246a. cikke 1. §-a (2) bekezdése első mondatának 1. és 3. pontjában foglalt követelményeknek megfelelően tájékoztatta a felperest az elállási jogáról, és a felperes megerősítette az alperes felé, hogy az utóbbi az elállásra nyitva álló határidő lejártát megelőzően kezdje meg a teljesítést. Miután a felperes 2018. november 8-án elállt a szerződéstől, az alperes összesen 392,96 eurót kitevő kompenzációt („ellenérték”) számlázott ki neki, és azt a felperes számlájáról levont összegből visszatartotta.
- 6 Keresetével a felperes valamennyi teljesített fizetés visszafizetését követeli.

Az alapeljárásban részt vevő felek főbb érvei

- 7 A felperes azt az álláspontot képviseli, hogy az alperes a BGB 357. §-ának (8) bekezdése szerinti ellenértéket legfeljebb időarányos számításnak megfelelően követelhet.
- 8 Az alperes álláspontja szerint a BGB 357. §-ának (8) bekezdése szerinti ellenértéket nem kizárólag időarányosan kell kiszámítani. Az általa ígért szolgáltatás egyrészt különböző részsolgáltatásokból áll, amelyeket eltérő gyorsasággal kell nyújtania: korlátlan kommunikáció, a jóváhagyott képek mutatása, érdeklődési kör szerinti exkluzív szűrő, a kapcsolatban megnyilvánuló személyiség elemzése, kapcsolatfelvételi garancia, regionális környezet szerinti keresés, érdeklődési körök teljes listája, szkennelési szolgáltatás az ügyfél profilképeihez, profilellenőrzés és folyamatosan aktualizált partnerjavaslatok. A szerződés lényegét jelentő szolgáltatást, különösen a személyiségre vonatkozó szakvéleményt, a partnerjavaslatok kiszámítását/rendelkezésre bocsátását és a felület több napos, teljes körű használatát nagy részben a szerződés elején nyújtják. Legalábbis a személyiségre vonatkozó szakvéleményt és a személyiségelemzés alapján tett partnerjavaslatokat ezért a szerződés kezdetekor nyújtott egyszeri szolgáltatásként kell figyelembe venni. Másrészt az ellenérték kiszámítása során a tagság időben legkorábbi időszakának aránytalanul magasabb értéket kell képviselnie, mivel a felhasználó már a prémium tagság kezdetén valamennyi taggal kapcsolatot vehet fel.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolásának rövid bemutatása

- 9 A kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint mind a négy előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre nemleges válasz adandó.

1. kérdés

- 10 Az Európai Bizottság a 2011/83 irányelvre vonatkozó, 2014 júliusában közzétett iránymutatásának 6.5.1. szakaszában egyértelművé tette, hogy amennyiben a szolgáltatás nyújtása egyszeri költség megfizetését is magában foglalja a kereskedő számára, hogy a szolgáltatást elérhetővé tegye a fogyasztó számára, a kereskedő ezt is belefoglalhatja a kompenzáció számításába. Az iránymutatás értelmezési segítségül használható a 2011/83 irányelvhez (és így közvetten a BGB 357. §-a (8) bekezdésének első, második és ötödik mondatának értelmezéséhez). A kérdést előterjesztő bíróság ezért abból indul ki, hogy amennyiben az átfogó szolgáltatás megkülönböztethető részsolgáltatásokat tartalmaz, amelyeket a felek közötti megállapodásnak megfelelően eltérő gyorsasággal nyújtanak, úgy a kompenzáció összegének kiszámítása során figyelembe kell venni ezek egyedi időtartamát.

2. kérdés

- 11 A kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint lehetséges, hogy „a szerződésben meghatározott szolgáltatások összességéhez arányosan viszonyuló, a [fogyasztó] elállási joga gyakorlásának a kereskedővel való közlése időpontjáig arányosan teljesített szolgáltatásért járó összeg[...]” kiszámításához a 2011/83 irányelv 14. cikke (3) bekezdésének szövegén túlmenően nem (csupán) a kereskedő által nyújtott szolgáltatást kell döntőnek tekinteni, hanem ezenkívül a szolgáltatás fogyasztó számára realizálódott értékét is (ez a német jogalkotó jogi álláspontja is a BGB 357. §-ának (8) bekezdésében, valamint a Hanseatisches Oberlandesgericht [hamburgi regionális felsőbíróság] jogi álláspontja [2017. március 2-i ítélet – 3 U 122/14], az osztrák Oberster Gerichtshof [legfelsőbb bíróság] azonban eltérő jogi álláspontot képvisel [2018. október 23-i ítélet – 4Ob179/18d]). A 2011/83 irányelv értelmére és céljára tekintettel a kérdést előterjesztő bíróság ugyanis ideiglenesen azt feltételezi, hogy a fogyasztó által az elállást követően fizetendő összeg esetében ellenértékről kell, hogy szó legyen, és ennek megfelelően jelentőséggel bír, hogy a fogyasztó számára megnyilvánult-e már a kereskedő szolgáltatásának – a szerződés adott céljából levezethető – értéke, és ha igen, mennyiben. E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság elismeri, hogy az uniós jogalkotó a 2011/83 irányelv 14. cikkének (3) bekezdésében nem használta az „ellenérték” kifejezést, és hogy a 2011/83 irányelv és a BGB fogalomhasználata közötti eltérésből adott esetben ellentmondások adódhatnak. A kérdést előterjesztő bíróság mindazonáltal ideiglenesen azt feltételezi, hogy a 2011/83 irányelv 14. cikkének (3) bekezdését az irányelv értelmére és céljára tekintettel úgy kell értelmezni, hogy az az „ellenérték” fogalmára is gondol, vagyis úgy olvasandó, mintha a szövegében az „arányosan teljesített szolgáltatásért járó és a fogyasztó számára realizálódott értéknek megfelelő összeg” szerepelne.
- 12 A különböző gyorsasággal nyújtott részszolgáltatások figyelembevételére vonatkozó kötelezettségből (lásd a fenti 10. pontot) és a fogyasztó által teljesítendő kompenzáció „ellenértékként” való jellemzéséből (lásd a fenti 11. pontot) kiindulva a 2011/83 irányelv 14. cikkének (3) bekezdése és a BGB annak átültetése érdekében elfogadott 357. §-ának (8) bekezdése a jelen esetre nem írhatná elő a kompenzáció tisztán időarányos kiszámítását. Ezen összeg kiszámításához első lépésben valójában el kell határolni egymástól az átfogó szolgáltatás részét képező egyes részszolgáltatásokat. Második lépésben az egyes részszolgáltatásokra vonatkozóan a(z átlagos) fogyasztó számára a szerződéses cél keretében képviselt értékük figyelembevételével részarákat kell meghatározni, amelynek során az átlagos fogyasztó statisztikai felhasználói magatartásban kifejeződő értékítéletét kell irányadónak tekinteni. Harmadik lépésben ki kell számítani az egyes részszolgáltatások ellenértékben fennálló részesedését, figyelemmel egyrészt arra, hogy a részszolgáltatásokat milyen terjedelemben nyújtották már, és másrészt arra, hogy értékük a(z átlagos) fogyasztó számára mennyiben realizálódott már. Negyedik lépésben az így kiszámított összegek összeadásával megkapjuk a teljes ellenértéket.

- 13 Eszerint a jelen ügyben 50,77 euró összegű teljes ellenértékről lenne szó.
- 14 A teljes ellenértéknek a fentiekben bemutatott módszer szerinti kiszámítása során az eljáró bíróság abból indult ki, hogy az átlagos fogyasztó számára annál magasabbra kell becsülni egy részszolgáltatás objektív értékét, minél inkább elősegíti az érintett részszolgáltatás a megfelelő partner megismerését kapcsolat létesítése céljából. Ennek megfelelően az eljáró bíróság a ZPO 287. §-a alapján a következők szerint becsülte meg a részszolgáltatásokhoz tartozó részárakat (a teljes áron belüli arányt):
- személyiségre vonatkozó szakvélemény: 3%
 - az adatbázishoz való hozzáférés: 70%
 - partnerjavaslatok: 20%
 - (új) felhasználóként való megjelölés: 5%
 - kapcsolatfelvételi garancia: 2%
- 15 Az eljáró bíróság továbbá abból indult ki, hogy a részszolgáltatásokat a felperes általi elállás időpontjáig a következő mértékben nyújtották:
- személyiségre vonatkozó szakvélemény: 100/100
 - az adatbázishoz való hozzáférés: 4/365
 - partnerjavaslatok: 50/100
 - (új) felhasználóként való megjelölés: 4/365
 - kapcsolatfelvételi garancia: 4/365
- 16 Az „adatbázishoz való hozzáférés” és a „partnerjavaslatok” részszolgáltatások esetében az eljáró bíróság azonban azt feltételezte, hogy azok értéke nem folyamatosan, hanem éppen az első napokban különösen nagy mértékben realizálódik. E tekintetben egy átlagos felhasználó magatartását vette figyelembe, és e részszolgáltatások felperesnél realizálódott értékének kiszámításához megfelelő statisztikákat vett alapul.
- 17 E kiszámítási mód körülményességére és a 2011/83 irányelv által célul tűzött, a fogyasztó számára fennálló átláthatóságra, valamint a 2011/83 irányelv 14. cikke (3) bekezdésének nyitott megfogalmazására tekintettel azonban az is lehetségesnek tűnik, hogy az Európai Unió Bírósága az első két kérdésre igenlő választ adhat, tehát végeredményben nem osztja a 2011/83 irányelv 14. cikkének (3) bekezdése alapján a fogyasztó által fizetendő kompenzációnak – a német jogalkotó által is alapul vett – „ellenértékként” való felfogását. Így mellőzni kellene a szerződésben meghatározott szolgáltatás saját részárakkal rendelkező részszolgáltatásokra történő gondolati felosztását, és a szolgáltatást egységes árral

rendelkező egységként kellene felfogni, amelyet a részszolgáltatások különböző időpontjaitól és az egyes értékek különböző gyorsasággal történő realizálódásától függetlenül a szerződés teljes időtartalma alatt lineárisan nyújtanak.

- 18 Ennek megfelelően „a szerződésben meghatározott szolgáltatások összességéhez arányosan viszonyuló, a [fogyasztó] elállási joga gyakorlásának a kereskedővel való közlése időpontjáig arányosan teljesített szolgáltatásért járó összeget” így tisztán időarányosan kellene kiszámítani, tehát a teljes ár 4/365-ödére = 5,74 euróra kellene becsülni.

3. kérdés

- 19 Ugyanakkor a személyiségre vonatkozó szakvéleménynek a szerződés időtartamának kezdetekor történő megküldése elkülöníthető részszolgáltatásnak is minősíthető, amely nem tárgyi adathordozón rögzített digitális tartalom rendelkezésre bocsátásában áll, aminek következtében a jogkövetkezmények adott esetben a 2011/83 irányelv 16. cikkének m) pontja és 14. cikke (4) bekezdése b) pontja ii. alpontja követelményeinek megfelelően a BGB 356. §-ának (5) bekezdése és 357. §-ának (9) bekezdése szerint alakulnának. A kérdést előterjesztő bíróság ezt az elállási jog ebből eredő, a fogyasztó számára kedvezőtlen (részleges) megtagadására és a többek között a 2011/83 irányelv módosításáról szóló irányelv iránti javaslatra vonatkozó, 2019. április 17-i álláspontra (30) preambulumbekzdésére („Amennyiben kétség merül fel azt illetően, hogy szolgáltatási szerződésről vagy pedig nem tárgyi adathordozón rögzített digitális tartalom szolgáltatására vonatkozó szerződésről van-e szó, akkor a szolgáltatásokra vonatkozó elállási jog szabályai alkalmazandóak”) tekintettel viszonylag távolinak tartja, azonban kéri ennek egyértelművé tételét.

4. kérdés

- 20 Ami az alperes által a különböző felhasználóknak azonos szerződéses futamidőért kínált nagymértékben eltérő árakat illeti, az eljáró bíróság ideiglenesen azt feltételezi, hogy egy olyan teljes ár, amely kétszer olyan magas, mint más felhasználók esetében, noha a kereskedő a más felhasználóknak ugyanazt a szolgáltatást ígéri, vagyis azonos értékű szolgáltatást (ahol az objektív érték lehet valamennyi teljes árnál még alacsonyabb is), ugyanakkor mindaddig nem tekinthető „túlzottan magasnak”, ameddig nem éri el vagy csak kis mértékben haladja meg a piaci ár szintjét. A 2011/83 irányelv 14. cikkének (3) bekezdése ugyanis az irányelv (50) preambulumbekzdésére tekintettel a teljes árat a piaci árhoz viszonyítja, vagyis nem az ugyanazon vállalkozó által alkalmazott egyéb teljes árakhoz vagy a szolgáltatás objektív értékéhez. Ezenkívül a többek között a 2011/83 irányelv módosításáról szóló irányelv iránti javaslatra vonatkozó, 2019. április 17-i európai parlamenti álláspontra (45) preambulumbekzdése kifejezetten hangsúlyozza az úgynevezett személyre szabott árazás főszabály szerinti megengedhetőségét.